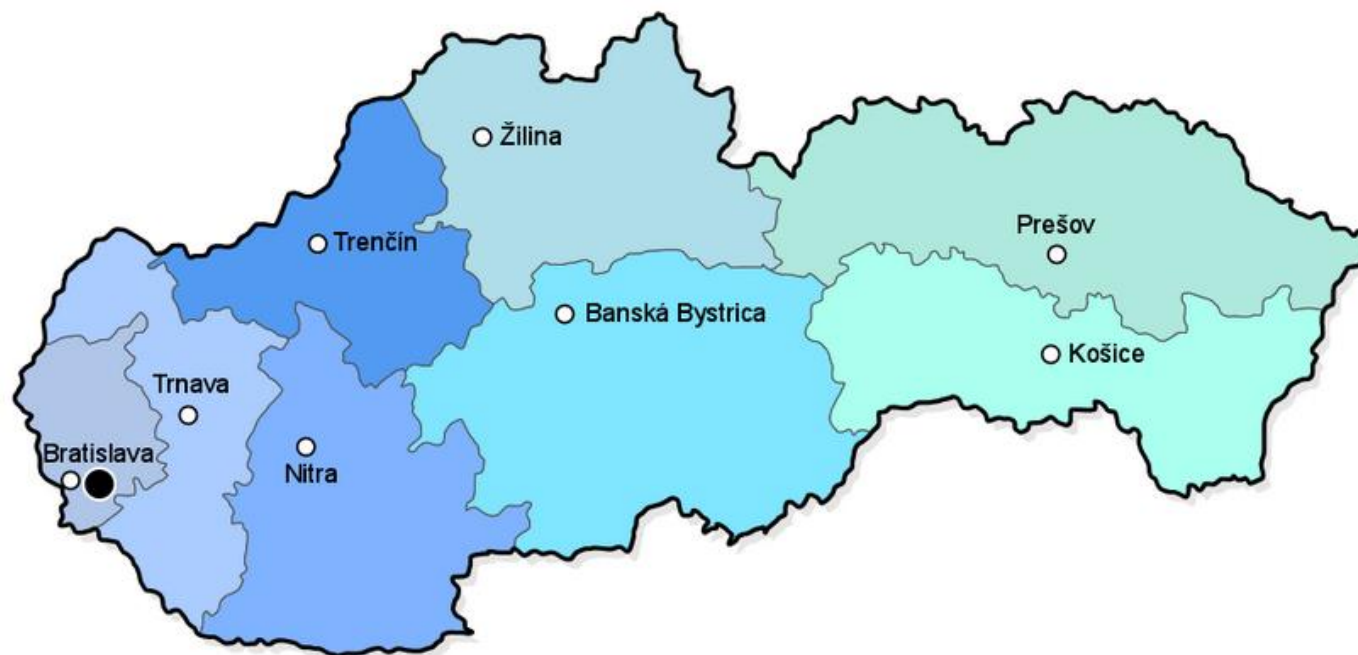

Štátna školská inšpekcia

Učebné štýly žiakov ako determinant učenia sa a učebných výsledkov žiakov

- z pohľadu ŠŠI, zvyšovania kvality plánovania a hodnotenia

Učenie

- **individuálny** proces,
- závisí na **vonkajších podmienkach a vnútorných predpokladoch**,
- na jeho základe človek **mení svoje formy** správania a **spôsoby** činnosti, **vlastnosti svojej osobnosti** a **obraz sám seba**, **svoje vzťahy** k ľuďom a ku spoločnosti.

Štýl

- grécke slovo,
- **charakteristický spôsob** správania, konania, myslenia a vyjadrovania, **príznačný** pre individuum,
- hovorovo - **typický, príznačný ráz, povaha javu, veci, predmetu.**

Seba sa

- **štýly učenia sa** (Mareš) – svojrázne **postupy** pri učení - **štruktúra, postupnosť, kvalita, pružnosť aplikácie**,
- majú charakter **metastratégie** učenia,
- jedinec ich používa v určitom **období** života, sú relatívne **nezávislé na obsahu** učenia,
- vznikajú na **vrozenom základe** (kognitívne štýly),
- rozvíjajú sa **spolupôsobením vnútorných a vonkajších vplyvov** - zložky: kognitívna, motivačná, sociálna, environmentálna a autoregulačná,
- dajú sa **ovplyvňovať a meniť**, aj keď nie ľahko a rýchlo.

Typ inteligencie

- **jazykový** - prelína sa s **auditívnym** a **vizuálnym** štýlom
Žiaci uprednostňujú slovo v rôznych podobách.
- **logicko – matematický** – v rámci neho môžeme rozlišovať: **analytický** a **globálny** štýl učenia sa
Žiaci vyhľadávajú vzorce, schémy, postupnosti pri spracovaní informácií.
- **priestorový = vizuálny** štýl učenia sa
Obrázok, konštrukcie, modely uľahčujú žiakom zapamätávanie.
- **telesovo pohybový = hmatovo – pohybový**
Žiaci často menia polohu tela - sed, stoj, ľah.
- **hudobný**
Sú to tí žiaci, ktorí si pohmkávajú, vyťukávajú rytmus.
- **intrapersoniálny** a **interpersonálny** súvisia so sociálnym prostredím, ktoré uprednostňuje žiak
interpersonálny = partnerský
intrapersonálny = individuálny

Prístup k učeniu

- **povrchový** štýl učenia sa
- **hlboký** štýl učenia.

Čas potrebný na získanie, precvičenie, utvrdenie

- žiak **rýchlo** spracováva informácie
- žiak potrebuje **dvojitý výklad, doplnkové informácie, korekcie**
- pre úspešné zdolanie učiva potrebné **opakované niekoľkonásobné korekcie**

Každý sa najlepšie učí, keď sa učí po svojom.

- Každý z nás má určité **prednosti a nedostatky**, niečo máme radi, niečo nie. V skutočnosti máme všetci nám vlastné osobné danosti, ktoré sú **biologicky a vývinovo podmienené**. Tento súhrn individuálnych preferencií vplýva **na spôsob nášho myslenia, správania sa, učenia sa a spracovávania informácií**.
- Učebný štýl **nie je mierou inteligencie**, ale **mierou osobnej energie**, ktorú človek vynakladá v procese učenia sa – je to **spôsob, akým absorbuje informácie, zvnútorňuje si nové pojmy a rieši problémy**.
- Vytvárajú sa na základe **minulých skúseností, temperamentu, telesných charakteristík, úrovne energie, schopnosti sústrediť sa a využívania zmyslov** (zrak, sluch, hmat, čuch, pohyb).
- **Neexistuje jediný spôsob učenia**, pri ktorom by všetci žiaci dosahovali najlepšie výsledky.

*Preto múdry muž vyučuje svojich žiakov tak, že:
ich vedie, ale nevlečie,
postrkuje vpred, ale netlačí,
otvára im cestu, ale nerobí veci za nich,
sprevádza ich k cieľu a podnecuje ich k samostatnému mysleniu.* Konfucius

+ Pozitívne zistenia z priameho pozorovania hodín:

- vytváranie bezpečnej pracovnej **atmosféry** vyučovania,
- uplatňovanie **pozitívnej motivácie** žiakov k učeniu sa,
- sprístupňovanie učiva **v logickom slede** s dôrazom na dodržiavanie didaktických zásad,
- rozvíjanie **komunikačných kompetencií**,
- využívanie **učebných pomôcok**.

intrapersonálny štýl učenia sa

logicko - matematický štýl učenia sa

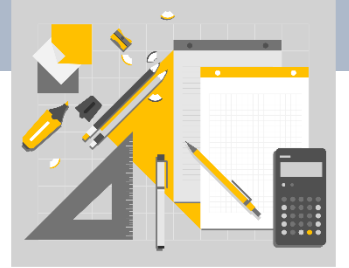
jazykový, hĺbkový, analytický štýl učenia sa

auditívny, vizuálny štýl učenia sa

- Negatívne zistenia z priameho pozorovania hodín:

- nízka miera rozvíjania **klúčových kompetencií**,
 - poznávacích* – nezaradovanie úloh **na hodnotenie, kritické a tvorivé myslenie**,
 - občianskych* – nepodnecovanie žiakov na **vyjadrovanie vlastného názoru a hodnotových postojov**, k diskusii a kladeniu otázok,
 - sociálnych* – nevyužívanie **kooperatívnych foriem** práce, nízka miera **rozvíjania prezentačných zručností** žiakov, neposkytovanie príležitostí na **obhájenie výsledkov práce**, na **argumentáciu**,
 - k celoživotnému učeniu sa* – absencia cielenej podpory smerujúcej k formovaniu uvedomelého postoja žiaka, nevytváranie príležitostí na **sebahodnotenie** a **hodnotenie výkonov** spolužiakov,
- nedostatočné uplatňovanie **pedagogického prístupu orientovaného na rozvoj osobnosti každého žiaka**,
- nedôsledné využívanie **efektívnych stratégií vyučovania**.

Nástroje zvyšovania **kvality** s akcentom na štýly učenia sa žiakov – na úrovni **RIADENIA ŠKOLY**

Evalvačné aktivity

- zameranie sa na procesy súvisiace s **individualizáciou vyučovania**,
- monitorovanie **progressu** na úrovni triedy, školy.

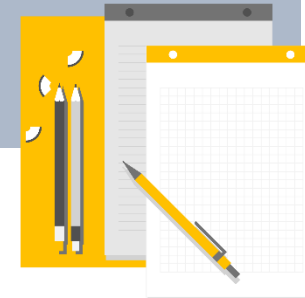
Kontrolná činnosť

- cielené podporovanie **využívania efektívnych stratégií učenia sa** pri rozvíjaní kľúčových kompetencií žiakov,
- **optimalizácia učebnej** záťaže každého žiaka s ohľadom na jeho **individuálne schopnosti a potreby**,
- **zadávanie diferencovaných úloh**,
- **personalizovanie** procesu výučby,
- **zaraďovanie kooperatívnych foriem práce**,
- **sebahodnotenie** žiakov v súvislosti s **individuálnymi potrebami, uplatňovanými postupmi učenia sa**,
- zníženie počtu **menej úspešných žiakov** vo vzdelávaní, aplikovanie konkrétnych opatrení v praxi,
- **činnosť metodických orgánov**.

Profesijný rozvoj

- uplatňovanie **efektívnych stratégií** vyučovacieho procesu,
- využívanie **hodnotenia výkonu** žiaka ako významnej **spätnej väzby**,
- **personalizácia a individualizácia** vyučovacieho procesu,
- **aplikácia teórie štýlov učenia** sa do edukácie,
- aktívne **činnostné učenie a bádateľsky** orientované vzdelávanie.

Nástroje zvyšovania *kvality* s akcentom na štýly učenia sa žiakov – na úrovni **METODICKÝCH ORGÁNOV** (v zameraní na ich funkcie)

Riadiaca a organizačná

- **implementácia** pedagogických **inovácií** v edukácii so zreteľom na teóriu štýlov učenia sa žiakov,
- **podnecovanie** pedagógov k cieľavedomejšiemu spoznávaniu osobnosti žiaka, individuálnych schopností a potrieb, jeho štýlov učenia sa.

Kontrolná a hodnotiaca

- **analýza** vyučovacích výsledkov žiakov, prijímanie konkrétnych opatrení s cieľom zlepšenia učebných výsledkov žiakov, **kontrola plnenia a vyhodnocovania** ich účinnosti,
- vzájomné hospitácie zamerané na poskytovanie podporných stimulov pre **efektívne stratégie učenia sa** každého žiaka – objavovanie, experimentovanie, kladenie otázok, tvorivosť,
- **optimalizovanie učebnej záťaže** s ohľadom na individuálne schopnosti a potreby žiakov vo VVČ.

Vzdelávacia

- **výmena** skúseností a príkladov dobrej praxe týkajúcej sa **personalizovania** procesu výučby,
- **aplikovanie** získaných vedomostí v **edukačnej praxi**,
- **interné vzdelávanie** na témy:
 - **činnostné učenie sa** žiakov,
 - **kritické myslenie**,
 - **slobodná voľba** pri výbere úloh a činností,
 - **diferencované** prístupy,
 - **autonómnosť** učenia sa žiakov,
 - **iniciatívnosť** žiakov.

**Plánovanie, uvažovanie
a hodnotenie**

- **monitorovanie – analyzovanie - aplikovanie,**
- **zhromaždenie** podstatných informácií o žiakoch triedy, charakteristické znaky veku ich vývinu – portfóliá, konzultácie a rozhovory učiteľ – žiak, sebahodnotenie a reflexie, dotazníky,
- **profesijný rozvoj.**

Efektívnosť

- **uvedomenie si – zručnosť – flexibilita – vzájomné prepojenie,**
- **zameranie sa na problém** z hľadiska úspešnosti žiakov a ich štýlov učenia sa, efektívne hodnotenie a **spätná väzba** učiteľa/žiakov – časová priamka,
- **rovnováha** v plánovaní - vyváženosť jednotlivých aktivít – aj smerom k zohľadňovaniu potrieb každého žiaka /štýlov ich učenia sa.

Dosiahnutie cieľa

- **začiatok- napredovanie – kontrola pokrokov,**
- **učiteľ = facilitátor učenia,**
- **striedanie aktivít** - riadené žiakom/ riadené učiteľom,
 - informatívne/tvorivé,
 - štruktúrované/neštruktúrované,
 - zamerané na pozorovanie/zamerané na priamu účasť,
 - samostatné/s ostatnými žiakmi/s učiteľom,
- čas na **individuálny prístup** – prispôsobovanie učebných aktivít stupňu vývinu, silným a slabým stránkam každého žiaka, **možnosť výberu,**
- **učebné prostredie, integrované medzipredmetové vzťahy, multisenzorické učebné pomôcky.**

Plánovanie vyučovacích hodín so zreteľom na štýly učenia sa žiakov

Práca s knihou

Práca s číslami

Konštrukcia

Zapojenie tela

Písanie

Sociálne prostredie

Možnosť výberu

Činnosť	Štýl učenia sa
čítanie	jazykový
vyhľadávanie informácií	matematicko-logický
analýza, syntéza prečítaného	interpersonálny
diskusia	
argumentácia	
počítanie	matematicko-logický
meranie	telesno-pohybový
odhadovanie	intrapersonálny
porovnávanie	interpersonálny
matematické operácie	jazykový
štatistika	
tvorba modelu	telesno-pohybový
pokusy	priestorový
návrhy	matematicko-logický
makety	
dramatizácia	telesno-pohybový
pohyb	hudobný
tanec	priestorový
rolová hra	
odpisovanie	jazykový
prepísovanie	matematicko-logický
zapisovanie	priestorový
písanie návodu, postupu	
pracuje sám	interpersonálny
pracuje v skupine - malej, veľkej, homogénnej, heterogénnej	intrapersonálny
úlohy	hĺbkový
pomôcky	povrchový
miesta	globálny
sociálneho prostredia	analytický

hovorenie	čítanie, diskutovanie o nových poznatkoch a názoroch, argumentovanie, slovné hádky	zisťovanie podrobností
slovný výklad	počúvanie nahrávok	zvukové slovné hry - slovné komentáre k obrazom, fotografiám, grafom, diagramom
písanie postupov, návodov na využitie	písanie denníkov	písanie básní, príbehov, rozprávok
riešenie, zostavovanie osemsmeroviek, krížoviek, slovných hádaniek a rébusov	vyhľadávanie informácií z kníh, časopisov tak, aby obsahovali pojmy a fakty	vytváranie slovných plagátov, hesiel vyjadrujúcich istú myšlienku
tvorba nadpisov, tvorivé dokončenie príbehu	písanie poznámok, kartotéky	využívanie ťahákov

Menu pokynov:

- **Prepíš** do matematickej schémy...
- **Vytvor** časovú priamku ...
- **Zostav** návrh riešenia a ved' pokus ...
- **Nájd** kód na vylúštenie záhady...
- **Urob výber** faktov a zatried' ich podľa znakov ...
- **Vyber, čo nepatrí** do skupiny a zdôvodni ...
- **Nakresli** v symetrickom obraze..
- **Vyber postup, zdôvodni a použi** ho pri riešení ...
- **Preskúmaj** ...
- **Objav** záhadu...

Logicko-matematický štýl – rozumie číslam

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

cesta po štvorcovej sieti	plánovanie, vytváranie časových harmonogramov, vytváranie denného plánu	tvorba mentálnych máp
určovanie pravdepodobnosti	úlohy s pravdepodobnosťou štatistické úlohy	merania
zostavovanie grafov a tabuliek	riešenie logických hádaniek, hlavolamov, tangramov, skladačiek	prednáškové bingo
využívanie manipulatívnych pomôcok	analyzovanie, rekapitulovanie	klasifikácia

Menu pokynov:

- **Prepíš** do matematickej schémy...
- **Vytvor** časovú priamku ...
- **Zostav** návrh riešenia a ved' pokus ...
- **Nájd**i kód na vylúštenie záhady...
- **Urob** výber faktov a zatried' ich podľa znakov ...
- **Vyber**, čo nepatrí do skupiny a zdôvodni ...
- **Nakresli** v symetrickom obraze..
- **Vyber** postup, zdôvodni a použi ho pri riešení ...
- **Preskúm**aj ...
- **Objav** záhadu...

Priestorový štýl – rozumie umeniu

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

manipulácia s
predmetmi, učebnými
pomôckami,
rozoberanie,
spoznávanie princípov

výroba viacrozmerných
pomôcok, navrhovanie
a zostavovanie
modelov

riešenie
trojrozmerných
hlavolamov

čítanie máp

vytváranie
názorných máp,
grafov

navrhovanie
usporiadania
priestoru (napr.
triedy, domu, bytu)

písanie poznámok
doplnených
vlastnými značkami,
riadené písanie
poznámok

kartotéka

zápis melódie

metóda tezaurov

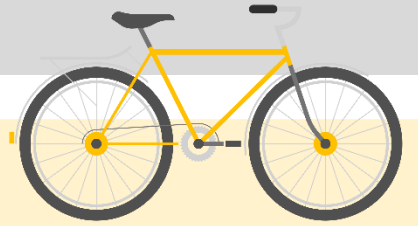
používanie
multisenzorických
učebných pomôcok

Menu pokynov:

- ***Napiš list ... o ...***
- ***Ved' diskusiu .../Zapoj sa do diskusie...***
- ***Vymysli slogan...***
- ***Urob nahrávku .. Interview s ...***
- ***Použi a napíš pracovný postup ...***
- ***Napiš článok do novín o ...***
- ***Urob prezentáciu na tému ...***
- ***Vytvor talk-show pre rádio...***
- ***Postav z Lega ...***
- ***Urob video ...***
- ***Zhotov skladačku...***

Telesno-pohybový štýl – rozumie pohybu

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

pantomíma, rolová
hra, dramatizácia

vychádzky, výlety,
exkurzie

manipulácia s
predmetmi

výroba napr.
recyklovaný papier,
škrob

bádateľské úlohy,
praktické činnosti

učenie typu „byť –
tam“ (napr. v
prírode, pekárni,)

simulácie a
problémové úlohy

práca so
stavebnicami,
drevom,
modelárstvo, šitie

výroba modelov,
remeselná činnosť

hra, tanec

Menu pokynov:

- **Zapoj** sa do dramatizácie...
- **Vyjadri** pohybom..
- **Urob** choreografiu tanca ...
- **Vymysli** hru na zemi o ...
- **Urob** kartičky s úlohami ...
- **Postav a skonštruuj**...
- **Naplánuj** exkurziu...
- **Urob model**...
- **Ohmataj** ...
- **Vymysli** výrobok a zostroj ho ...
- **Vyber** pracovný postup a zrealizuj ho...over
ho ...

spájanie pojmov s pohybom
(napr. matematika – násobky –
tlieskanie, plieskanie, atď)

pohybovanie sa podľa hudby

opakovanie počutej piesne,
tlieskanie alebo bubnovanie
rytmu

výroba a používanie
jednoduchých hudobných
nástrojov

Menu pokynov:

- **Urob** prezentáciu s vhodným hudobným sprievodom ...
- **Napiš** slová k melódii ...
- **Vymysli** melódiu k slovám ...
- **Zaspievaj** pieseň, ktorá ...
- **Urči rytmus** ...
- **Vysvetli** význam a vzťahy slov k melódii piesni ...
- **Vysvetli**, čím sa hudba piesne podobá ...
- **Urob** krátku prezentáciu muzikálu ...
- **Urob** hudobný nástroj a použi ho na prezentáciu ..
- **Vytvor** hudobnú koláž ...
- **Napiš** nový záver piesne ...

Interpersonálny štýl – rozumie ľuďom

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

ústne skúšanie

exkurzie, výlety,
vychádzky

učenie iných,
skúšanie sa navzájom

tútorstvo

spoločná práca v
skupine, diskusia a
hľadanie riešení,
vysvetľovanie,
formulovanie spoločných
otázok

vedenie stretnutí
(napr. v rannom
kruhu)

predstavovanie hostá
v triede

príprava prejavov na
hodinu typu „Prines a
rozprávaj“

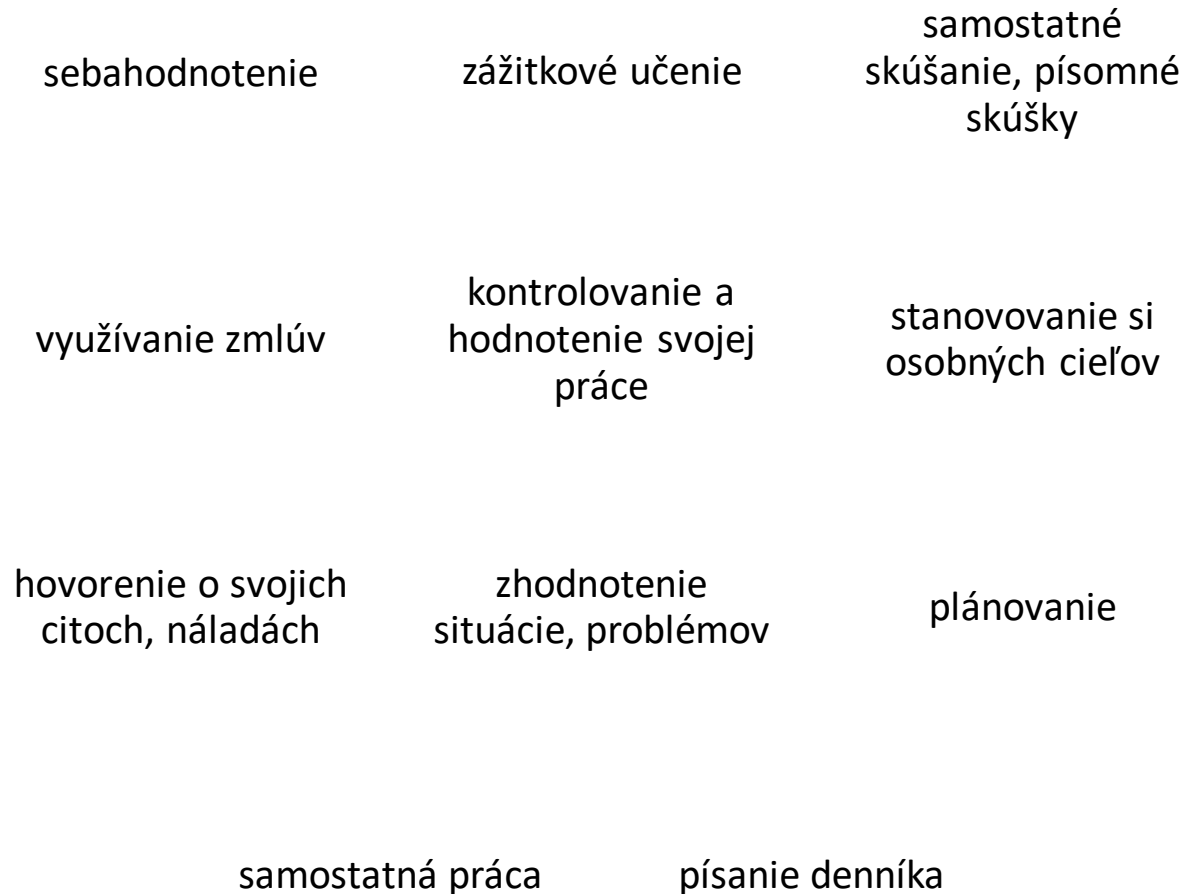
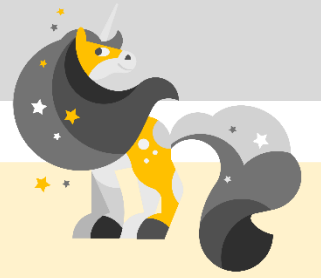
práca v skupine, vo
dvojiciach

Menu pokynov:

- ***Ved'*** stretnutie o ..
- ***Zorganizuj ...***
- ***S partnermi diskutuj*** nahlas ...
- ***Urob/ Vymysli/ Riad'*** rolovú hru s partnermi ...
- ***Nauč niekoho ..***
- ***Nájdí si*** partnera, ktorému vysvetlíš ...
- ***Zúčastni sa*** projektu ...
- ***Pomôž*** vyriešiť problém ...
- ***Daj návrh ...***
- ***Zostav schému ...***
- ***Opíš*** tajné miesto...
- ***Rozdeľ*** úlohy v skupine tak, aby ...
- ***Vyhľadaj s partnerom*** odpoveď na otázku ...
- ***Použi*** brainstorming na tému ...

Intrapersonálny štýl – rozumie sám sebe

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

Menu pokynov:

- **Popíš**, v čom si dobrý a čo ti pomáha ...
- **Vytvor** svoju časovú os ...
- **Stanov** si cieľ, ktorý by si chcel dosiahnuť, napíš ho ...
- **Opiš** ako sa cítiš, keď ...
- **Keby** si bol ..., čo by si povedal ostatným ...
- **Samostatne** si naštuduj o ... zapíš to do ...
- **Vyber** si tému na projekt ...
- **Vyhľadaj** odpoveď na otázku ...
- **Napiš** ... spätnú väzbu ...
- **Použi** pracovný postup pri ...
- **Vysvetli**, za akým účelom si si preštudoval o
- **Zapíš** si do denníka..
- **Napiš** zoznam vecí, ktoré ...

Povrchový štýl

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

presná diagnostika,
hodnotenie

využívanie rutinných
postupov

riešenie izolovaných
úloh

reprodukovanie učiva

memorovanie poučiek,
axióm

Hĺbkový štýl

stratégie, ktoré *reagujú* na štýly učenia sa žiakov

analýza, syntéza učiva, problémov

spájanie dôkazov s myšlienkami, argumentovanie

integrovanie vedomostí

skúmanie, práca v laboratóriu

riešenie problémových úloh

Kritériá, ktoré by malo spĺňať hodnotenie

- individualizované,
- zrozumiteľné,
- okamžité,
- pravidelné,
- ohľaduplné,
- povzbudzujúce,
- orientované na budúcnosť,
- opodstatnené,
- poučné.

Pravidlá:

- vopred určiť, čo a ako budem hodnotiť,
- zaznamenať kontext, dátum, čas a okolnosti,
- objektívnosť – popisovať, neposudzovať,
- jednoduchosť,
- kto bude hodnotiť – sebahodnotenie, rovesníci, učiteľ.

Zdroje/ techniky:

- pozorovanie, anekdotické záznamy, zápisky,
- dotazníky na zistenie záujmov, postojov, osobnostných črt, štýlov učenia sa, komunikačných zručností,
- hodnotiace hárky/záznamy – napr. na prácu v skupine,
- konzultácie,
- ukážky prác, portfóliá, fotografie, nahrávky,
- úlohy zamerané na hodnotenie.

Otázky zamerané na zisťovanie:

- naučeného – **Čo si sa naučil? V čom si sa zdokonalil?**
- úspešnosti – **Čo a ako si to dokázal? Čo sú tvoje silné stránky?**
- kladných pocitov – **Z čoho máš dobrý pocit, na čo si hrdý, čo si zažil?**
- preferencií – **Čo robíš rád? Pracuješ rád sám/s niekým? Prečo?**
Kniha/čísla/pokusy/konstruktie/dramatizácia/pohyb/písanie/prostredie? Spoločnosť/čas/miesto?
- predností – **Čo vieš dobre? Sám/ spolupráca?**
- problémov – **Čo ti ide ťažko?**
- prekážok v učení – **Čo nevieš, čomu nerozumieš? Čo ti „nešlo“?**
- cieľov – **Čo chceš dokázať, v čom sa chceš zlepšiť?**
- potreby/pomoci – **V čom potrebuješ pomoc?**
- sebapoňatia – **Za akého sa považuješ žiaka? Si pomalý/rýchly? Ten, kto rád počúva/ten kto rád hovorí?**
Vodca/pozorovateľ? Radšej pracuješ vonku/ vo vnútri? Rád čítaš/píšeš? Rozumieš grafom/číslam/postupom?

Otázky, na ktoré by si mal učiteľ zodpovedať:

- **Pozorujem** jednotlivých žiakov a **robím si poznámky** o ich zručnostiach a vývine?
- **Monitorujem** pokroky, akými metódami a prostriedkami som ich dosiahol?
- **Poznám** učebné výsledky svojich žiakov/ silné a slabé stránky? Na ich základe flexibilne upravujem svoje činnosti?
- Ako **podporujem** učenie sa žiakov?
- **Vychádzam** v plánovaní zo **špecifických záujmov a možností žiakov**?
- **Plánujem** rôznorodé aktivity, ktoré sú pre žiakov výzvou a pomáhajú im napredovať? Prispôsobujem **ich** potrebám každého žiaka/skupiny?
- Pracujem **s malými skupinami** žiakov?
- Pracujem podľa potreby **s jednotlivcami**?
- Plánujem **aktivity**/ úlohy v súlade s rozmanitosťou štýlov učenia sa žiakov – aktivity sluchové/zrakové/čítanie/hmat/pohyb?
- Poskytujem žiakom možnosť **výberu**?
- Využívam rôznorodé **učebné pomôcky/ zdroje**?
- Zabezpečujem rôznorodé **učebné prostredie**?
- Umožňujem žiakom pracovať **samostatne / v skupinách**?
- Udržiavam rovnováhu medzi **pokojejšími a aktívnejšími** činnosťami?
- Pracujem so žiakmi tak, aby si uvedomovali **kvalitu a výsledky** svojej vlastnej práce?
- Poskytujem **spätnú väzbu**?
- Moje **ciele** v zvyšovaní úspešnosti žiakov a aktivity spolu súvisia?
- Čo potrebujem k **profesionálnemu sebarozvíjaniu**?

Od murára nežiadame, aby postavil dom len kladivom. Prečo očakávame od učiteľov, že vybudujú vzdelávacie základy detí len s jedným prístupom. Rogers

Otázky, na ktoré by si mal učiteľ zodpovedať:

- Učí sa **rýchlo/pomaly**?
- Je **nezávislý/závislý**?
- Orientuje sa na **proces/na produkt**?
- Jeho činnosti sú **organizované/náhodné**?
- Reaguje **flexibilne/regidne**?
- Je **aktívny/pasívny**?
- Jeho myslenie je **abstraktné/konkrétne**?
- Je **verbálny/neverbálny** typ?
- Je **zrakový** typ?
- Je **sluchový** typ?
- Je **hmatový** typ?
- Je **pohybový** typ?
- Je **pamäťový/analytický/tvorivý/praktický** typ?
- S prevahou v oblasti **logicko-matematickej/verbálnej/priestorovej/hudobnej/telesno-pohybovej a v sociálnej**?
- **Vytrvalosť/ cieľavedomosť/schopnosť koncentrovať** sa sú jeho znakmi?
- Je **reflektor/tvorca/vodca**?

Použité zdroje

Alexová, S. - Vopel, K.W.: Nechaj ma chcem sa učiť sám – 2. časť. Bratislava, SPN 1992

Bertrand, Z.: Soudobé teorie vzdelávání. Praha 1998

Fisher, R.: Učíme deti myslet a učiť se. Praha, Portál 1995

Gardner, H.: Dimenze myšlení. Praha, Portál 1999

Havlíková, M. - Mc Leodová, R.: Vnucené tempo školní práce a osobní tempo žáka. Výchova a vzdelání, 1. roč., 1990 -1991

Kosová, B.: Vybrané kapitoly z personálnej výchovy. Banská Bystrica, PF UMB 1998 a, b

Kret, E.: Učíme se jinak. Praha, Portál 1992

Kulič, J.: Psychologie řízeného učení. Praha, Portál 1992

Mareš, J. - Ouhrabka, M.: Žákovo pojetí učiva. Pedagogika, r. XLII, 1998, č. 1.

Mareš, J.: Možnosti reagovat na individuální styly učení u žáka. Pedagogika XLIV, 1994

Mareš, J.: Styly učení žáka a studentu. Praha, Portál 1998

Mužíkova, K.: Učitel a žiaci. Raabe, 2015.

Pasch, M.: Od vzdelávacieho programu k vyučovacej hodine. Praha, Portál 1998

Rogers, C.R. - Freiberg, H. J.: Sloboda učiť se. Modra, PERSONA, 1998

Sovák, M.: Učení nemusí být mučení. Praha, SPN 1990

Tepperwein, K.: Umenie ľahko sa učiť. Šamorín, FONTAQNA 1995

ŠŠI: Správa o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole v školskom roku 2019/2020 v SR [cit. 30.10.2020]; URL:

https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/SPRAVY/2020/121_KI_ZS_2019_20_VK.pdf